

Technologie & rechten van de medezeggenschapsorganen

Geplaatst op 4 augustus 2023

Op dit moment hebben veel cliëntenraden te maken met het feit dat er binnen de zorgorganisatie gesproken wordt over het invoeren van technologie: van leefcirkels tot apps. In dit verband is het proefschrift van Robbert Coenmans op het onderwerp 'Technologierechten van de ondernemingsraad in de zorgpraktijk'. Hij promoveerde op dit onderwerp op 31 mei 2023. Coenmans deed onderzoek naar de betekenis van rechten die ondernemingsraden hebben in technologische innovatieprocessen in de praktijk van de verpleeghuiszorg op grond van de Wet op de Ondernemingsraden (WOR). Het onderzoek richt zich dus op de ondernemingsraad, maar het is ook interessant voor cliëntenraden. Omdat hij in zijn onderzoek ook stilstaat bij de rol van de cliëntenraad en de verhouding tussen ondernemingsraad, cliëntenraad en Raad van Toezicht. Daarnaast gaat Coenmans ook in op de rechten van de cliëntenraad bij het invoeren van innovaties, oftewel het invoeren van nieuwe technologie binnen een organisatie.

Eerst wat betreft de rol van de cliëntenraad. Hij beschrijft kort de geschiedenis van de totstandkoming van de wetgeving en geeft aan dat de structuur van de Wmcz 2018 vergelijkbaar is met de Wet op de Ondernemingsraden, maar niet gelijk is. Zo heeft de cliëntenraad de mogelijkheid om een ongevraagd advies te geven (artikel 9 Wmcz 2018) en kent de ondernemingsraad dit recht niet, maar... de ondernemingsraad heeft weer wel het initiatiefrecht. En dat recht kent de cliëntenraad weer niet. Hierbij merkt Coenmans op dat het ongevraagd adviesrecht sterker is dan het initiatiefrecht, omdat het ongevraagd adviesrecht van de cliëntenraad ook ziet op onderwerpen die onder het instemmingsrecht vallen en hierbij geldt dat bij het niet overnemen van een dergelijk ongevraagd advies er voor zowel de cliëntenraad als de instelling de weg open staat naar de commissie van vertrouwenslieden. Voor de cliëntenraad om te verzoeken om het advies toch uit te voeren en voor de instelling om te verzoeken om het besluit van de instelling te bevestigen).

Wat betreft de verhouding ondernemingsraad en cliëntenraad constateert Coenmans dat de instemmings- en adviesrechten van cliëntenraad en ondernemingsraad kunnen overlappen. Hij geeft aan dat wanneer instemmingsrechten elkaar overlappen, en een van beide medezeggenschapsorganen zich van instemming onthoudt, dat nietigheid tot gevolg heeft.

Wanneer adviesrechten elkaar overlappen citeert hij de wetgever, die tijdens de behandeling van het

wetsvoorstel Wmcz 2018 aangaf dat “als de cliëntenraad iets anders adviseert dan de ondernemingsraad – het aan de bestuurder is om rekening houdend met alle belangen een verstandige beslissing te nemen.” Coenmans constateert dat er ook niet anders mee om kán worden gegaan door de bestuurder.

Coenmans schrijft dat de relatie tussen de cliëntenraad en de raad van toezicht draait om overleg. Hij geeft aan dat in de Governancecode 2022 is opgenomen dat er afspraken gemaakt moeten worden over de wijze van omgang tussen de raad van toezicht en de medezeggenschapsorganen. Daarnaast bepaalt artikel 11 Wmcz 2018 dat het toezichthoudende orgaan en de cliëntenraad ten minste een keer per jaar moeten overleggen en dat de raad van toezicht de cliëntenraad tenminste jaarlijks informeert wat zij gedaan heeft met de inbreng van de cliëntenraad in dat overleg.

In zijn conclusie geeft Coenmans aan dat de rol van de Raad van Toezicht in verhouding tot de ondernemingsraad en de cliëntenraad vooral toezichthoudend is en dat in het kader van technologie het dan ook vooral zaak is dat de Raad van Toezicht erop toeziet dat de ondernemingsraad en cliëntenraad op de juiste momenten betrokken worden.

De hoofdvraag van het proefschrift is wat de betekenis is van de door de Wet op de ondernemingsraden aan ondernemingsraden toegekende rechten in technologische innovatieprocessen in de praktijk van de verpleeghuiszorg, maar Robbert Coenmans gaat ook in op welke rechten relevant kunnen zijn bij het invoeren van innovaties, oftewel het invoeren van nieuwe technologie binnen een organisatie. Hierbij gebruikt Robbert Coenmans (onder andere) als bron de Handreiking cliëntenraden: meepraten en meebeslissen over technologie in de gehandicaptensector uit 2021 van het LSR.

De rechten die voor cliëntenraden relevant kunnen zijn bij het invoeren van nieuwe technologie binnen de organisatie zijn:

- Het recht op het geven van ongevraagd advies: het staat de cliëntenraad vrij om ongevraagd advies te geven met betrekking tot technologische innovatie;
- Het recht op informatie: de cliëntenraad kan de instelling verzoeken informatie te delen rondom het technologiebeleid, mits dit uiteraard redelijkerwijs noodzakelijk is voor het uitoefenen van zijn taak.
- Adviesrecht bij voorgenomen besluit inzake:
 1. *een belangrijke wijziging in de organisatie van de zorgverlening;*
 2. *een gehele of gedeeltelijke beëindiging dan wel een belangrijke uitbreiding van de zorgverlening.*
 3. *algemeen huisvestingsbeleid van een instelling die erop is ingericht cliënten langdurig te laten verblijven.*
- instemmingsrecht bij voorgenomen besluit inzake:
 1. *Voor cliënten geldende regelingen.* Als voorbeeld geeft hij het privacyreglement.
 2. *Algemeen beleid ter zake van recreatie.* Dit hangt af van de omstandigheden van het geval of het invoeren van bepaalde innovaties hieronder vallen (bijvoorbeeld sociale robots), zo wordt door Robbert Coenmans aangegeven.
 3. *De inrichting voor de zorgverlening bestemde ruimtes bij ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing van een instelling die erop is ingericht cliënten langdurig te laten verblijven.*

Hierbij valt te denken aan het installeren van technische hulpmiddelen (zoals slimme camera's) bij een ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing.

Tenslotte is het nog van belang wat Coenmans in zijn conclusie schrijft over hoe de rechten van de ondernemingsraad met betrekking tot innovatie in de praktijk worden gehanteerd. Hij schrijft namelijk dat daar waar de relatie tussen ondernemingsraad en bestuurder positief gewaardeerd wordt, met name het overleg- en informatierecht gehanteerd wordt. En dat deze rechten dan vaak ruimer worden geïnterpreteerd dan de wet voorschrijft. Het advies- en instemmingsrecht zijn dan vaak minder van belang. Als de verstandhouding tussen ondernemingsraad en bestuur verslechtert, dan wordt het advies- en instemmingsrecht juist belangrijker. Hij geeft aan dat een veel voorkomende manier waarop de relatie kan verslechteren is, als het overleg- en informatierecht op erg beperkte wijze wordt uitgelegd.

Mocht je nu denken – en wat betekent dit voor cliëntenraden?

Vanuit LOC zien we dat technologie kansen biedt voor de toekomst, maar ook beperkingen met zich meebrengt. Aandachtspunten hierbij kunnen zijn:

- Betrek ouderen zelf bij het ontwerpen van technologie, zodat het maximaal aansluit bij wat zij in de praktijk nodig hebben.
- Realiseer dat niet alle ouderen met technologie om kunnen of willen gaan. Zorg daarbij voor voldoende ondersteuning.

Verder is het van belang om als cliëntenraad goed geïnformeerd te worden en tijdig te worden betrokken bij besluitvorming omtrent de invoering van nieuwe technologie/ innovaties binnen de zorginstelling en is van belang om afspraken te maken met de instelling welke informatie je nodig hebt rondom technologiebeleid om je werk als cliëntenraad te kunnen doen.

Relevante Links:

Proefschrift Robbert Coenmans: <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/technologierechten-van-de-ondernemingsraad-in-de-zorgpraktijk>

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Adviesonderwerpen van de cliëntenraad](#)